

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 21 grudnia 2017 roku

ZSS.422.55.2017.JW

**Pan
Mateusz Morawiecki
Prezes Rady Ministrów
Minister Rozwoju i Finansów**

dokonując analizy spraw wpływających do Rzecznika Praw Dziecka dostrzegam problem trudnej sytuacji materialnej rodzin wychowujących jedno dziecko, które nie zostały objęte programem społecznym „Rodzina 500 plus”.

Ważny element pozaubezpieczeniowego systemu wsparcia rodzin stanowią świadczenia, których celem jest częściowe pokrycie wydatków związanych z zaspokojeniem potrzeb życiowych i wychowywaniem dzieci. Utrzymanie dzieci stanowi co do zasady obowiązek rodziców. Państwo nie wyręczając rodziców wspiera ich w realizacji tego zadania, albowiem jest ono ważne dla rozwoju społeczeństwa, które będzie czerpać w przyszłości korzyści z jego wykonania i rozwijać dzięki temu swój potencjał. Zapewnienie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietnym i niepełnym jest określonym w Konstytucji RP obowiązkiem władz publicznych¹. Ustawa zasadnicza precyzuje, że pomoc ta ma mieć charakter „szczególny”, a więc wykraczający poza zwykłą pomoc świadczoną innym osobom.

Na szczególną uwagę zasługuje sytuacja samotnych rodziców z jednym dzieckiem, którzy nie otrzymują świadczenia wychowawczego z uwagi na przekroczenie kryterium dochodowego. Wprowadzenie świadczenia wychowawczego ma przeciwdziałać spadkowi demograficznemu w Polsce, jednak przede wszystkim, jak wynika z uzasadnienia do projektu ustawy *o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci*², ma na celu pomoc dla rodzin wychowujących dzieci. Nieznaczne przekroczenie progu dochodowego powoduje odmowę

¹ Art. 71 ust. 1 zd. drugie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. poz. 483. z późn. zm.).

² druk nr 216

przyznania świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko. Dla samotnej matki zarabiającej niewiele więcej niż 1600 zł netto miesięcznie, kwota świadczenia jest niebagatelna. Rodzice jednaków, którzy nie kwalifikują się do świadczenia, w listach do Rzecznika Praw Dziecka podnoszą, że przyjęte kryterium dochodowe jest dla nich krzywdzące i prowadzi do naruszenia zasady równości.

Wskazać w tym miejscu należy, że już na etapie prac legislacyjnych nad ustawą *o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci* Rzecznik Praw Dziecka, kierując uwagi do projektu ustawy, zwracał uwagę na sytuację samotnego rodzica z jednym dzieckiem³. Rzecznik wnioskował o objęcie prawem do świadczenia wychowawczego każdego dziecka w rodzinie, niezależnie od dochodu rodziny. Zdaniem Rzecznika oceniając prawo do świadczenia wychowawczego poprzez pryzmat celu, jakiemu ma ono służyć, uzależnienie prawa do świadczenia na jedyne dziecko od osiągniętych dochodów prowadzi do nierównego traktowania rodzin wychowujących jedno dziecko.

Rzecznik zasygnalizował również potrzebę wprowadzenia zmiany do art. 2 pkt. 9 projektu ustawy poprzez objęcie definicją dziecka z niepełnosprawnością, również dziecko legitymujące się orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności. Powyższe ma istotne znaczenie, w związku z nabyciem, na podstawie art. 5 ust. 4 projektu ustawy prawa do świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko, osobom o których mowa w art. 4 ust. 2, w sytuacji gdy dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 1 200,00 zł. Przyjęte brzmienie art. 5 ust. 4 prowadzi do sytuacji, w której rodzinie wychowującej dziecko w wieku powyżej 16 lat do 18 lat, legitymujące się lekkim stopniem niepełnosprawności, świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko przysługiwać będzie wówczas, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekroczy 800,00 zł (art. 5 ust. 3). Rzecznik uważa, że świadczenie wychowawcze powinno być przyznawane na pierwsze dziecko, w sytuacji gdy dochód rodziny nie przekracza kwoty 1 200,00 zł także wówczas, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się lekkim stopniem niepełnosprawności.

Rzecznik Praw Dziecka postulował również rozważenie możliwości poszerzenia zakresu podmiotowego ustawy *o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci* na pełnoletnie dzieci uczące się, co korespondowałoby z rozwiązaniami przyjętymi w ustawie

³ Wystąpienie Rzecznika Praw Dziecka: do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 13 stycznia 2016 r., ZSS.422.5.2016.JW, Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 7 lutego 2016 r., ZSS.422.7.2016.JW, do Marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z 12 lutego 2016 r. ZSS.422.8.2016.JW

o świadczeniach rodzinnych⁴ oraz ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁵.

Program „Rodzina 500 plus” ma gwarantować regularne wsparcie rodziców wychowujących dzieci, ale pomija tych, którzy nieznacznie przekraczają próg dochodowy uprawniający do świadczeń na jedyne dziecko. Dla rodziców z jednym dzieckiem wykluczonych z programu „Rodzina 500 plus”, jego wychowanie i przygotowanie do życia również wiąże się ze znacznym obciążeniem finansowym, zostają oni jednak pozbawieni pomocy ze strony państwa. Samotni rodzice podejmujący starania samodzielnego utrzymania dzieci, nieznacznie przekraczający próg dochodowy uprawniający do świadczenia wychowawczego nie mogą liczyć na żadną pomoc z pozaubezpieczeniowego systemu wsparcia rodzin. Problem ten Rzecznik Praw Dziecka sygnalizował m.in. w Uwagach o stanie przestrzegania praw dziecka, stanowiących integralną część Informacji o działalności Rzecznika Praw Dziecka za rok 2016⁶.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 10a i art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2017 r. poz. 922), proszę Pana Premiera o rozważenie możliwości uwzględnienia postulatu objęcia wszystkich dzieci wsparciem programu „Rodzina 500 plus”.

Wojciech Jankowski
Marek Jankowski

⁴ Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1952, z późn. zm.).

⁵ Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r. poz. 489, z późn. zm.).

⁶ Informacja o działalności Rzecznika Praw Dziecka za rok 2016, s. 461.